

Monikulttuurisuutta nuorisoseuroissa

Vinkkejä monikulttuurisen ryhmän ohjaamiseen

Nuorisoseurojen ovet ovat auki kaikenlaisille ihmisille – arvojamme ovat yhteisöllisyys, osallisuus, yhdenvertaisuus ja moninaisuus. Tästä huolimatta joillekin kohderyhmille ovet saattavat olla niin hyvin piilossa, ettei sillä ole väliä, ovatko ne auki vai kiinni. Tähän haluamme muutoksen.

Tämä materiaali on koottu Suomen Nuorisoseurat ry:n toteuttaman Nuorisoseura 2.0 – hankkeen projektikoordinaattori Katri Mäkisaloon alun perin blogikirjoituksina julkaistuista materiaaleista. Materiaalissa jaetaan vinkkejä monikulttuurisen toiminnan toteuttamiseen järjestössä. Blogin aiheet ovat Nuorisoseurojen KNoppi-koulutuksen monikulttuurisuusmateriaalin sisällöistä, jota on rakennettu Nuorisoseura 2.0 – hankkeessa. Blogi on suunnattu erityisesti nuorisoseuratoimijoille, mutta blogista saa vinkkejä myös muuhun harrastustoimintaan.

Nuorisoseura 2.0 oli Itä-Suomen aluehallintoviraston rahoittama monimuotoisemman nuorisoseuratoiminnan kehittämishanke Pohjois-Karjalassa 1.1.2017-31.12.2018.

SISÄLTÖ

1. Monikulttuurinen **ohjaus** ja vinkkejä monikulttuurisen toiminnan **järjestäjälle**
2. Vinkkejä **kommunikointiin** ja tiedottamiseen monikulttuurisessa ryhmässä
3. Vinkkejä monikulttuuristen lasten **kohtaamiseen ja ohjaamiseen**
4. **Kirjallisuus- ja linkkivinkkejä** monikulttuurisuudesta

1. Monikulttuurinen ohjaus ja vinkkejä toiminnan järjestäjälle

Ota käsitteet haltuun: monikulttuurisuus, moninaisuus, maahanmuutto

Monikulttuurisen ja monikielisen toiminnan käsitteistöön on varmasti hyvä hieman tutustua kokonaisuuksien hahmottamiseksi, näin ainakin itse tein. Käsitteisiin ei kuitenkaan kannata takertua liiaksi, sillä kysehän toiminnassa on kuitenkin ihmisten kohtaamisesta yksilöinä, sellaisina kuin kukin on.

Long story short... **Monikulttuurisessa ohjaamisessa** eri kulttuureista tulevat ihmiset kohtaavat. Esimerkiksi ohjaaja ja osallistuja voivat edustaa eri kulttuuritaustoja. Monikulttuurisessa ryhmässä voi olla esimerkiksi lapsi, joka on vasta maahan muuttanut, pitkään maassa asunut, toisen tai kolmannen sukupolven edustaja tai monikulttuurisen perheen lapsi.

Monikulttuurisella väestöllä tarkoitetaan yleensä henkilöitä, joilla on eri etninen tausta tai muu kuin suomalainen syntyperä. Monikulttuurisuuden ohella voidaan puhua

myös **moninaisuudesta**, sillä jokaisella meistä on hyvin moninainen ja moniulotteinen identiteetti, johon osaltaan myös kulttuuriset piirteet vaikuttavat. **Maahanmuuttaja** puolestaan on yleensä yleiskäsite ihmiselle, joka on muuttanut maasta toiseen. Sillä viitataan yleensä henkilöön, joka on syntynyt kontekstiin nähden ulkomailla. Maahan muuttamiselle voi olla monia eri perusteita. Käsitteisiin voi käydä tutustumassa mm. www.kotouttaminen.fi-sivulla tai [THL:n sivulla](#).

Viisi vinkkiä monikulttuurisen toiminnan järjestäjälle

1. **Vähintään kaksi ohjaajaa.** Omassa Luova lava -kerhossamme totesimme, että monikulttuurisella ja monikielisellä lapsiryhmällä olisi hyvä olla vähintään kaksi ohjaajaa, jotta apukäsiä ja -silmiä riittäisi tukemaan ohjaamista, ja jotta jokainen lapsi tulisi kohdatuksi, kuulluksi ja nähdyksi. Monikielisessä ryhmässä kommunikointi voi vaatia erityistä keskittymistä ja monenlaisia menetelmiä, joissa useamman ohjaajan läsnäolo helpottaa ohjaustilanteen etenemistä.
2. **Tukea ohjaajalle: materiaaleja, menetelmiä.** Toiminnan järjestäjätahon on hyvä pohtia, minkälaista tukea voi tarjota ohjaajalle monikulttuurisen tai monikielisen ryhmän ohjaamiseen. Tähän pätee mielestäni hyvin yleiset jutut, mitä kerhonohjaaja ylipäänsä voisi minkä tahansa ryhmän ohjaamisen tueksi tarvita. Näitä voisivat olla esimerkiksi erilaiset ohjausmateriaalit ja -menetelmät, verkosto-osaaminen, ohjaajaresurssit tai muu tieto, taito tai vinkit, joista voisi olla hyötyä.
3. **Tee suunnitelma, varasuunnitelma ja ajattele luovasti.** Toiminnan järjestäjätaho voi tukea ohjaajia myös esimerkiksi suunnittelemalla ja pohtimalla yhdessä kerhon kausi- ja turvallisuussuunnitelmia. Onko jotain erityistä, mitä monikielisen ryhmän ohjaamisessa tulisi huomioida jo kausisuunnittelussa. Suunnitteluissa kannattaa aina varautua myös joustavuuteen ja varasuunnitelmiin sekä jättää tilaa omaan ryhmään tutustumiselle.

Itse monikielistä ryhmää ohjatesani suunnitelmat muuttuivat ja kehittyivät jo heti kauden ensimmäisestä kerrasta lähtien, kun totesin, että yhteistä kieltä ei

ryhmästämme oikein löytynyt. Kannustankin kaikkia luovaan ajatteluun, toiminnallisuuteen ja tekemisen kautta oppimiseen. Hyvät suunnitelmat antavat vankan pohjan toiminnalle, mutta kommelluksistaikin selvittää ja niistä voidaan oppia! Tärkeää on, että järjestäjäorganisaatiosta löytyy ohjaajalle tuki ja kuuntelija, jos jokin mietityttää, ja ratkaisuja voidaan pohtia yhdessä.

4. **Tsekkää vakuutukset.** Käytännön järjestelyihin liittyen toiminnan järjestäjätahon kannattaa tarkistaa, vaikuttaako kansalaisuus seuran harrastajien tapaturmavakuutuksen tai toiminnan vastuuvakuutuksen kattavuuteen (esim. jos kerholainen ei vielä ole Suomen kansalainen).

5. **Ilmoittautumisen kieli ja tapa.** Ilmoittautumiskäytäntöihin kannattaa myös kiinnittää huomiota, sillä esimerkiksi nettilomake voi kielitaidottomalle olla mahdoton kanava ilmoittautua mukaan ryhmään. Toiminnan järjestäjä voi pohtia, tarvitseeko toimintaan ilmoittautua etukäteen. Mitä tietoja ryhmään osallistumiselle tarvitaan? Mikä tai kuka tässä asiassa voisi olla tarvittaessa avuksi (esim. tulkki, kääntäjä, sosiaaliohjaaja, muut verkostot)? Nuorisoseurojen kotisivuilta työkalupakista (<https://nuorisoseurat.fi/jasenseuroille/tyokalupakki/>) löytyy myös jonkin verran käännösmateriaaleja toiminnassa hyödynnettäväksi.

Ja eikun toimintaa suunnittelemaan! Ollaan yhdessä rohkeita ja luovia!

2. Vinkkejä kommunikointiin ja tiedottamiseen monikulttuurisessa ryhmässä

Kuten edellisessäkin blogin osassa totesin, harrastustoiminnassa monikulttuurisessa ympäristössä on pohjimmiltaan kyse **ihmisten kohtaamisesta ihmisinä ja yksilöinä**. Mikäli kyse on monikielisestä ryhmästä ja tavoitteellisesta toiminnasta, on kuitenkin hyvä pyrkiä varmistumaan siitä, että asiat tulisivat mahdollisimman ymmärretyiksi, ja että ymmärrys on yhteinen. Toisin sanoen pyrkiä siis välttymään suuremmilta väärinkäsityksiltä, mitä yhteisen kielen puute voi aiheuttaa.

Kohtaamissani maahanmuuttajaperheissä on ollut usein se tilanne, että lapset ovat suomen kielessä etevämpiä kuin perheen vanhemmat. Lapset oppivat tietoja ja taitoja, myös kielen, todella nopeasti, etenkin koulumaailmassa, mutta myös muussa

harrastustoiminnassa ja kanssakäymisessä. Jos lapsi on jo hyvin etevä kielessä ja sen oppimisessa, voi häntä käyttää apuna myös vanhemman kanssa kommunikoimisessa. Ja avuksi voi aina pyytää esimerkiksi tulkkia, sosiaalihojajaa tai jotakuta kieltä osaavaa henkilöä. Pyri kuuntelemaan myös vanhempien toiveita ja tavoitteita lasten kerhotoiminnalle, ja ota niistä kappia mahdollisuuksien mukaan. Kirjalliseen viestintään ja tiedottamiseen hyödynnettäväksi löytyy käännösmateriaaleja Nuorisoseurojen työkalupakista.

Vuorovaikutustilanteissa puheen lisäksi elekielellä on suuri merkitys. Mikäli kieli ei kannata, käytä eleitä apuna. Tässä kuitenkin kannattaa huomioida, että elekielenkin merkitykset voivat erota eri kulttuureissa, kuten myös tilan ja hiljaisuuden merkitykset. Avoin mieli, hymyilevät kasvot ja mahdollisimman selkeä ja yleiskielinen puhetapa auttavat monissa tilanteissa.

Kuten joku viisas on keksinyt, asioita oppii harjoittelemalla. Niin myös kommunikoimaan oppii kommunikoimalla. Luin Alitolppa-Niitamon ”Kun kulttuurit kohtaavat” -kirjasta (1994), että suuri osa ihmisen sopeutumisesta on sopeutumista uudessa maassa vallitseviin kommunikaation tapoihin ja sääntöihin.

Kommunikaatiokyky lisää turvallisuuden tunnetta, itseluottamusta sekä kontrollin tunnetta suhteessa omaan ympäröivään elinympäristöön. Lähtökohtaisesti kommunikointi tutustuttaa, kotouttaa, kotiuttaa ja lähentää ihmisiä.

People, let's communicate!

3. Vinkkejä monikulttuurisen ja monikielisen lapsiryhmän ohjaamiseen

Tässä osiossa jaan enemmän käytännön vinkkejä kerhotoiminnan ohjaustilanteisiin.

Valmistaudu kerhokauden alkuun avoimin mielin. Ota taustatiedot haltuun ja valmistaudu tutustumaan kerholaisiisi. Aidolla kohtaamisella ja herkillä ohjaajan tuntosarvilla opit nopeasti huomaamaan, mitkä asiat ovat hyvin hallussa ja minkälaisiin asioihin tulee ohjaustilanteiden suunnittelussa kiinnittää enemmän huomiota.

Vinkkejä ohjaustilanteisiin monikulttuurisessa ja monikielisessä lapsiryhmässä

- Kerhotoiminta voi toimia hyvänä lisänä kielen oppimisessa. Ohjaajana pyri luomaan ryhmään turvallinen ilmapiiri, missä jokainen voi rohkaistua juttelemaan ja käyttämään yhteistä kieltä vuorovaikutuksessa. Ohjaaja voi myös itse helpottaa kommunikointia mukauttamalla omaa puhetapaansa mahdollisimman selkeäksi, rauhalliseksi ja yksinkertaiseksi. Puhekielessä kannattaa käyttää mahdollisimman yleisiä ja tavanomaisia sanoja ja ilmauksia. Suosi lyhyitä ilmauksia ja selitä vieraat sanat. Myös äänensävyllä on merkitystä!
- Kielen oppimisessa, kuten monessa muussakin asiassa, **toisto ja kertaus** auttavat oppimaan!
- Opetelkaa yhdessä lasten äidinkielen mukaisia sanoja ja ilmaisuja, ja ottakaa niitä mahdollisuuksien mukaan osaksi ryhmän toimintarutiineja.
- **Kuvat ja esineet** toimivat hyvin puheen ja ohjauksen tukena monissa tilanteissa. Kuva voi esittää esimerkiksi asiaa tai esinettä, jota leikissä tai pelissä käytetään. Näin asia ja sen merkitys yhdistyvät. Kuvaan voi lisätä myös sitä tarkoittavan **sanon kirjoitettuna**. **Suunnittele** ohjaustilanne etukäteen ja mieti, missä tilanteissa kuvat voisivat olla hyödyllisiä. Valitse mahdollisimman selkeitä ja ymmärrettäviä kuvia. Myös **piirtäminen** voi toimia kommunikoinnin tukena.
- Nuorisoseuroilla on paljon valmiita **materiaaleja ja menetelmiä**, joita voi hyödyntää kerhotoiminnassa. Monet näistä ovat erittäin hyviä ja toimivia sellaisinaan myös monikielisissä kerhoissa. Monia menetelmiä ja leikkejä pystyy **muokkaamaan** helposti sopivammiksi lisäämällä käyttöön kuvia tai jakamalla kokonaisuutta pienempiin osiin. Kannattaa myös **panostaa toiminnallisuuteen** ja tekemisen kautta oppimiseen. Monet asiat voivat tulla ymmärretyiksi nopeammin tekemisen kautta kuin selittämällä. Kannattaa välttää liian monimutkaisia tai monivaiheisia ohjeita.

- Vuorovaikutustilanteissa **eleillä ja ilmeillä** on suuri merkitys. Joissain tilanteissa myös **tukiviittomista** voi olla apua. Tutustu kerholaisiisi ja heidän tapoihinsa kommunikoida ja viestiä asioista. Pyri yhteisymmärrykseen, rauhoita keskustelutilanteet ja muista katsekontakti.
- Myös **asenne ratkaisee**. Pyri positiivisuuteen ja kärsivällisyyteen. **Muista hymy!** Hymyilevät kasvot luovat turvallisuutta ja kannustavat yrittämään. Hymyile siis mahdollisimman paljon ja usein.

4. Kirjallisuus- ja linkkivinkkejä monikulttuurisuudesta

Tämä osa pitää sisällään monikulttuurisuuteen liittyviä kirjallisuus ja linkkivinkkejä. Tähän blogiin olen koonnut jonkinmoisen listan erilaisista julkaisuista, joista voit hakea inspiraatiota ja tukea esimerkiksi monikulttuurisen harrastustoiminnan järjestämiseen osana seurasi toimintaa. Paavolan ja Talibin (2010, 82-83) mukaan alaan liittyvän kirjallisuuden lukeminen ja mahdollisuuksien mukaan koulutuksiin osallistuminen kasvattaa ammatillista osaamista, mikä auttaa jaksamaan, viihtymään ja motivoitumaan työssä. (lähde: Paavola, H., Talib, M-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Juva: Bookwell Oy)

Kannustankin lämpimästi jokaista kehittämään omaa tietouttaan, taitouttaan, ohjaajuuttaan ja toimintaansa lukemisen avulla! Nappaa kirja kesällä kinaloon

*rannalle lähtiessä tai sadepäivän sattuessa käperry sohvan nurkkaan lukemaan!
Innostavia ja inspiroivia lukuhetkiä!*

Kirjallisuus ja linkkivinkkejä monikulttuurisuudesta

Materiaaleja kannattaa etsiä kirjastojen tietokannoista ja myös esimerkiksi Nuorisotiedon kirjaston tietokannasta. Tietokantahaun tukena suositellaan käyttämään termiä monikulttuurisuus ja sen rinnalla vaikkapa jotain seuraavista: oppaat/ohjaus/metodit/ryhmät (eli esim. ”monikulttuurisuus ja oppaat” tai ”monikulttuurisuus ja ryhmät”). Kirjastojen tietokantojen ohella relevanttia aineistoa voi etsiä esimerkiksi Globaalikasvatus-sivustolta sekä Maailmankoulun materiaalipankista.

Monikulttuurisuus ja siihen liittyviä käsitteitä:

- Kotouttaminen: kotouttaminen.fi
- Maahanmuuttovirasto: migri.fi
- Pakolaisneuvonta ry: pakolaisneuvonta.fi
- Suomen Pakolaisapu: pakolaisapu.fi
- Suomen Punainen Risti: eirasismille.fi
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: thl.fi/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus

Toiminta- ja materiaalivinkkejä:

- Tukiviittomat, kuvat puheen tukena, elekieli
- papunet.net
- Nuorisoseurojen esitteitä arabiaksi, venäjäksi ja selkosuomeksi sekä kerho-ohjelmia ja muita leikkioppaita
- nuorisoseurat.fi/tyokalupakki
- Menetelmiä eettisen kasvun tueksi draaman keinoin
- Nurmi, Riikka. 1999. **Eläytyen hyvään. Eettistä kasvua draaman avulla**. Kurikka: Kerhokeskus – koulutyön tuki ry
- Tarinan keinoin, lapsille

- Kallioniemi, Tuula. 2016. **Karoliina ja koulukaverit**. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Materiaalikonaisuus: Avarakatseinen koulu
- **Avarakatseinen koulu**. Helsinki: Walter ry. KYTKE-projekti, [2015]. E-julkaisu
- Taide- ja kulttuurikasvatuksen menetelmäopas monikulttuuriseen nuorisotoimintaan
- Soininen, Sanni (toim.):**Luovuutta! Taide- ja kulttuurikasvatuksen menetelmäopas monikulttuuriseen nuorisotoimintaan**. Jyväskylä: Kulttuuriyhdistys Väristys ry:n Katso! -projekti, 2011. E-julkaisu
- Ryhmätoimintaa pienille ja isoille
- **Tepasteleva tuhatjalkainen. Ryhmätoimintaa pienille ja isoille**. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy, 2018
- Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi
- Kataja, J., Jaakkola, T., Liukkonen, J. 2011. **Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi**. Juva: Bookwell Oy

Kirjallisuutta:

- Abdullahi, A., Antikainen, A., Anttonen, P., Hagert, H., Matinheikki-Kokko, K., Pitkänen, P., Puusaari, H., Tiittula, L. & Wahlström, R. 1998. **Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen**. Helsinki: Edita.
- Alitolppa-Niitamo, A. 1994. **Kun kulttuurit kohtaavat**. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.
- Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, A., Säävälä, M. (toim.). 2013. **Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä**. Vaasa: Kirjapaino Fram
- Harinen, P., Honkasalo, V., Souto, A-M., Suurpää, L. 2009. **Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen**. Helsinki: Hakapaino
- Jyrkiäinen, J., Sievänen, P., Stenbäck, J. & Suvilaakso, A. 2011. **Toisella katsomalla. Maahanmuuttajista maahan muuttajiin**. Kouvola: Grano.
- Kivijärvi, A. 2015. **Etnisyyden merkityksiä nuorten vertaissuhteissa. Tutkimus maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten kohtaamisista nuorisotyön kentillä**. Helsinki: Unigrafia.

- Martikainen, T., Saukkonen, P., Säävälä, M. (toim.). 2013. **Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta**. Tallinna raamatutrukikoda: Gaudeamus Oy.
- Paavola, H., Talib, M-T. 2010. **Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa**. Juva: Bookwell Oy
- Pitkänen, P. (toim.). 2011. **Kulttuurien kohtaamisia arjessa**. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Rastas, A., Huttunen, L., Löytty, O. (toim.). 2005. **Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta**. Tampere: Vastapaino.
- Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi. 2000. **Monikulttuurisen nuorisotyön käsikirja**. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Talvi, Silja J.A. 2015. **Uudet juuret Suomessa**. Helsinki: Oy Nordprint Ab.

E-julkaisuja:

- Alitolppa-Niitamo, Anne & Sirkiä, Jouni: **Monikulttuuriset vertaisryhmät. Ohjaajan opas. Ryhmämalli kouluikäisten lasten vanhemmille**. Helsinki: Väestöliitto, 2007. [E-julkaisu](#)
- **Art Against Racism. Opas rasisminvastaisesta taidetoiminnasta nuorten kanssa**. Helsinki: Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry, 2015. [E-julkaisu](#)
- Daher, Okan & Hannikainen, Lauri & Heikinheimo, Karoliina (toim.): **Suomen kansalliset vähemmistöt: kulttuurien ja kielten rikkautta**. uud. p. Vähemmistöoikeuksien ryhmän Suomen jaosto, 2012. [E-julkaisu](#)
- Honkasalo, Veronika & Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena: **Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Kokemuksia, käytäntöjä ja haasteita 10 suurimmassa kunnassa**. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 2007. [E-julkaisu](#)
- Honkasalo, Veronika & Harinen, Päivi & Anttila, Reetta: **Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä**. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 2007. [E-julkaisu](#)
- Kanninen, Satu & Markkula, Heli: **R-sana – Kirja rasismista ja siihen puuttumisesta**. Helsinki: Pelastakaa Lapset ry, 2011. [E-julkaisu](#)

Nuorisoseura 2.0 – Moninaisempaa nuorisoseuratoimintaa kehittämässä 2017-2018

Lisätietoja hankkeesta: [Nuorisoseura 2.0 - Nuorisoseurat Pohjois-Karjala](#)

Materiaali koottu ja päivitetty 21.4.2022, Suomen Nuorisoseurat ry